

UITGEH ~ ~ D

DE CANTOR

1. Wat is het belangrijkste dat u van uw voorganger geleerd hebt?

‘Onthoud goed,’ zei mijn voorganger op de dag van mijn bediening, ‘zingen is moedermelk genieten.’ Pas later heb ik begrepen dat alleen de latinist in hem zo’n raad kon verzinnen. ‘Psallite sapienter – psalmodieer met wijsheid’, schreef Benedictus in zijn Regel. Wie een beetje kaas gegeten heeft van etymologie, weet dat ‘sapienter’ geen mentale maar fysieke registers opentrekt. ‘Sapientia’ – wijsheid of inzicht – begint met ‘sapere’: proeven, zingenot ervaren. Dat is bij het zingen van psalmen niet anders. Je moet je stem gebruiken, maar ook heel je lichaam. Hoofd rechtop, longen vrij, want de lucht dient ongehinderd te stromen, om alles te beroeren wat er te beroeren valt. De psalm is moedermelk die her-*inner*-t aan het geheim waarin we ons, ondanks alle raadselachtigheid, veilig weten.

2. Houdt u van uw werk?

Het betovert me. Klinkt dat romantisch? Welnee, dat is gewoon wat David in alle nuchterheid constateerde bij het schrijven van zijn gebeden. Of liever: *na* het schrijven. Het openingsvers van psalm 45 erkent de tover van het moment waarop schriftuur zang mag worden:

*Mijn vers rept zich – een snellende schrijfstift,
betovering legt zich op mijn lippen.*

Kloosterlingen bekijken de wereld door de bril van hun ambt of functie. Dat zorgt voor diepzinnige – soms ook grappige – antwoorden op eenvoudige vragen. In *Uitgehoord* bericht een anonieme auteur over de mooist denkbare reacties, nadat hij zijn licht opstak bij ambtgenoten in abdijen en priorijen.

Ligt die betovering niet in de onvatbare Adem van het gezongen gebed, de *ruach*, de geest die tussen het geschrevene zat en zijn vleugels openslaat zodra iemand de woorden aanblaast?

3. *Wat vindt u belangrijk in de taak die u werd toevertrouwd?*

Begrijpen wat je zingt. Dat vergt hersengymnastiek. Neem nu het psalter, dat merg van ons gebed. Zodra je twee, drie psalmen na elkaar zingt, heb je al zeven of acht sferen geproefd. Willem Barnard schreef erover in zijn *Verzameld Vertoog*: “Hoofse kunst zit in het psalter, maar ook het leerdicht, de murmelzang en het triomflied. Soms hoor je iets fanfareachtigs en soms iets van een strijkkwartet, het schettert en schalt, maar vaak neuriet en mijmert het ook. Sommige psalmen zijn als lispelende bomen. Andere lijken op voliëres. En de meesten zijn alles tegelijk.” Belangrijk is dat je dit zingend begrijpt, neen, dat je je erdoor laat grijpen.

4. *Wat is vervelend aan uw werk?*

Dat je dit begrip nooit mag etaleren. De cantor is geen operettezanger. Hij strooit enkel manna uit, schijnbaar minderwaardig voedsel dat tussen de lebben van het psalterium, in die donkere boekmaag, op smaak wordt gebracht. En het is de nasmaak die de kwaliteit van de spijs laat vermoeden. Vervelend hoor, want dat betekent dat je je medebroeders het summum kunt ontnemen door een eenzelve manier van zingen. De cantor heeft stemplicht, geen stemrecht.

5. *Welke raad zou u willen geven aan uw opvolger?*

Zing met je hart en zorg dat het bidden blijft. Zing vanuit een oprechte houding en vanuit een goede energie. En ook al is jouw zingen niet volmaakt, God verstaat het wel. Er wordt wel voor je geklapt in de hemel. Eigenlijk hoeft de cantor ook niet voortdurend te verantwoorden wat hij zingt. Hij zingt gewoon. Hij inhaleert wat hij kreeg en voert het in zijn bloedbaan rond. Wat de cantor brengt, zijn woorden en muziek van anderen, die hij beamend mag vertolken. Hij staat in een lange traditie die teruggaat op het Woord van God. Wie dat beseft, zal ook in deze klad poëzie van – alweer! – Willem Barnard een kostbare raad ontdekken:

*Zingen, dat doe je niet uit volle borst, –
je zingt inademen, omdat je leeg bent,
tegen de eenzaamheid in zing je, tegen
het ‘nee’, je zingt zoals je drinkt: van dorst.*

6. *Wie is voor u een voorbeeld waaraan u zich spiegelt?*

De blinde en ongeletterde Aboriginal Gurrumul Yunupingu. Luister naar zijn hoge, ingetogen stem en je beseft dat een gehandicapte singer-songwriter een voetje voor heeft als het erop aan komt overeind te blijven in de harde realiteit

*‘Zingen is moedermelk genieten’
‘De cantor heeft stemplicht, geen stemrecht’*

van een ‘verdwenen Aanwezige’. Gurrumul maakt een verlegen, dromerige indruk. Arrangementen zinnen hem niet. En toch weet hij kristalheldere klanken de voor hem altijd duistere wereld in te sturen. Met een intensiteit alsof het voortbestaan van het universum ervan afhangt. Die man heeft weidsheid voor ogen waarbij elke ziende stom geslagen achterblijft. Dit is meer dan techniek. Dit is harmonie.

7. Wat is volgens u noodzakelijk voor de toekomst van het contemplatieve kloosterleven?

Zolang we er niet in slagen de stilte boekdelen te laten spreken in het officie, heeft het geen zin het woord ‘contemplatie’ in de mond te nemen. Koorzang die de stilte als grondtoon miskent, is muziek die geen instemming betuigt met het verborgen applaus van de kosmos. Dat laatste is nochtans de echte contemplatie, de aanbidding door wijzen die het stokvers van psalm 65 omhelzen: ‘U zij stilte een lofzang.’ De musicoloog Samson verkondigde terecht: “La musique a la valeur du silence qu’elle remplace.”

Reacties op de inhoud van deze rubriek zijn welkom op redactie@dekoel.org.

In de volgende aflevering van *De Kovel* wordt de **webmaster** uitgehoord. De anonieme schrijver van **Uitgehoord** legt tot eind juni zijn oor te luisteren bij webmasters uit abdijen en priorijen. Wie meent hem de naakte waarheid over die functie te kunnen onthullen, is eveneens van harte uitgenodigd om dit aan bovenstaand e-mailadres te bezorgen.